

י י ד י ש ע

פעסטער צייטונג

(מאָנטאָג - אויסגאבע)

דריטע בלאט ערשיינט צוויימאל וואָכענטליך...

אויף דינען צייטונג קאנו מאן יעדען מאָג סרענוס ערירען...

Nr. 34, ועכסטער יאָרנאָנג

פעסט, יז אייר ה'תרי"ד.

Pest, den 4. Mai 1874.

איפֿשטרעטען אונד לאנגע יעדען האלטען, וואָרדן דיא זימאנען און דיא לענגע פֿעישלעפֿט ווער- דען קאָננען.

דער דעפֿיטירטע שטייגער זאמטע: איך וואָר דערזיינען אין דער קאָמפּיטאָן, וועלכער אין דער זימאנע דען אנטראג דורכזעטצט, דאס מאן מיט קיינעם בעפֿעהל זאגדערן מיט איינעם ערוועכען איינ- סרעטען יאָלל. אונזער קאָנגי האט נאָך פֿאַר דער איינפֿיהרונג דער קאָנטיטוטיוון אין אונזארן, אלאז נאָך פֿאַר דעם עקסטרעם איינעם רייכסטאָנעס, דיא עררובטונג איינעם סעמינאָרס אונגעלערנטע וועגן מאן נון דעם מיניסטער בע ע ה ל ע ז זאָללטע, אין דער זאכע ניכטס ווייטער צו שרען זאָ הייסט דאס, דיא פֿערדאָרונג דעם קאָנגיס נאָך פֿעהל אָדער דאס ערוועכען ווענצואלאסען אונד דען מיניסטער ביאס אייפֿפֿאַרדערן, זאבאלד אלס מאג- ליק, איינע נענויע אייפֿקלערונג אין אונגעלענעדיגס זאכע איראעליטישען שולפֿאַנגעס דעם רייכסטאָנע פֿאַרזולענען - אונד דאָן ווירד ענדלדיך דער רייכס- טאג איבער דען לאנגען שטרייט ענטשיידען אונד דער נאנצען פֿעררווירונג אין ענדע מאכען.

דער יידישע דעפֿיטירטע מאָרין וואָרמאָן זאמטע: איך איך דין דערזעלבען מינונג וויא דער הערש שטייגער, היער איז יעדער בעפֿעהל אָדער וואוניש אבערפֿליסיט. וועגן איך דיא לי נ י ק ע דאס א פ ע ר ב י ע ט ע ז פֿערדאָרונג ווירד, זא האט זיא אלס לינקע ערע: אבער דיא רעכטע פֿארטייא, צו וועלכער דיא מיניסטער געהאָרען, דארף דען מיניסטער ניכט אנווייזען אָדער ערוועכען, איינע זאכע ניכטס צו שרען, וועגן ער שאַן אים איינענעם וויללען פֿערשריבט ניכטס ווייטער צו אונטערנעה- טען, ביז ער ניכט זיינען בעריכט דעם רייכסטאָנע פֿעררווירט. איך ווילל און דער אפֿגענימליכען רייכסטאָנע זימאנען אין יעדער אונגעלענעדיגס קיינען שטרייט הערפֿעטעשוואָרען, זאָללטע אבער פֿאַן איי- נער אנדערן זייטע און שטרייט אונגעפֿאנגען ווער- דען, אונד ווערדען איך ווייסען, וואס איך און איך יעדער אונגעלענעדיגס צו שפֿינדען האבען, פֿאַר אללעס ווילל איך האבען, דאס מאן דען מיניסטער נור אייפֿפֿאַרדערן, איינען בעריכט פֿאַרזעלענען, ביז דארין זאָלל מאן אללעס זיינעם איינענען וויללען אי- בערלאסען אונד איהם ניכט פֿערבייטען אונד איין- ניכט ערוועכען.

ענדלדיך העלסט דער דעפֿיטירטע סילאדי פֿאַל- נענדע רעדע: איך האבען היער צוויא זענענ- טשענדע פֿאַר אונס: (1) דען מיניסטער אייפֿפֿאַר- דערן, זאבאלד אלס מאָגליך איינען בעריכט איינצו- רייכען, אין וועלכעס דער רייכסטאָנע איבער דיא נאנצע סעמינאָר, אונד שולפֿאַנד אונגעלענעדיגס איינפֿעלערט ווערדען זאָלל אונד (2) דען מיניסטער אייפֿפֿאַרדערן ביז צור איינרייכונג זיינעם בעריכט- טעם קיינען ווייטערען שריטס מערהר אין דער סע- מינאָר-ערוועכונג צו מאכען. - נענען דען עקסטרעם פונקט האבען איך ניכטס איינצו-ווענדען: אבער דען צווייטען פונקט כאָנן איך דורכאויס ניכט אננעהמען. - היער אנדערלעך עס זיך הויפטונטעלדיך דאָרום - איך נאר דיעזע נאנצע אונגעלענעדיגס פֿער- טאָג עמואס אונדען? אונד ווירד אונס ערשט דער מיניסטער אין זיינעם בעריכט זאנען אָב דיא אונגעלענע- דיגס דעם איראעליטישען שולפֿאַנגעס נאָנען דעם כולוסמיניסטער געהאָרען, אָדער אָב זיא איך פֿאַם

איינע ועלכסטשטענדיגע באַנק האט: אבער אין איי- נארן איז ניטעט דיא עררובטונג איינער ועלכסט- שטענדיגע נאציאָנאל-באנק מיט זעהר פֿיעלען שוועריקייטען פֿערבונדען, זאָ דאס זיא אונאויס- פֿיהר-באָר איזט.

איך וועגן וויר איך שאַן איינע ועלכסטשטענ- דיגע צעטעל-באנק העטען, ווערע דעם פֿאַלקע איך ניכט געהאָלפֿען: דאס זיא דאָן וועגן איינע ועלכסטשטענדיגע נאציאָנאל-באנק - אונד נעהט עס דארט דעם פֿאַלקע בעסטער? נון! דען ווער קיינען קרעדיט האט, דער בעראַמטט איהן איך ניכט פֿאַן דער צעטעל-באנק.

דיא ערשטען בעדינגונגען צו עררובטונג איי- נער באַנק, זינד געהל גאָלד אונד זילבען, איבער וועלכע מאן דאָן דיא נאמען פֿעררוינענדיג קאָנ- אונד דאס האבען וויר יעמאס ניכט! פֿאַר צווייא יאהרען וואָרען אונזערע פֿערדעלטיגסטע ניכט זא שלעכט וויר האטען נאָך אים אויסלאַנדע איינע נראַסען קרעדיט, וויר האטען ערשט נור צווייא שלעכטע ערנסט-יאהרע הונטער אונס - אונד דא- הער בעאנטראַגטע איך דאמאלס ועלכסט דיא ערריכ- טונג איינער אינאָרשען באַנק: אבער הייסט האבען וויר לידער שאַן פֿיער שלעכטע ערנסט-יאהרע הונטער אונס, אונזער קרעדיט זיט אויסלאַנדע איזט דורך דאס פֿיעלע ליהען געווענען: וואָדער אלאז נאָך איינע באַנק עררובטען?

קורן! דיא רעזערוונג האָנן יעמאס ניכט גע- נען דיא געלד-נאטא אונד ניכט פֿיר דיא עררובטונג איינער באַנק דען מינדעסטען שריטס מאכען!

דיעזע אפֿגענע עררובטונג דעם פֿיאנצ- מיניסטערס וואָרדע פֿאַן דער פֿארטייא מיט בעפֿריע- דינונג אונגעפֿאנגען.

נאך דיעזער אונגעלענעדיגס קאס דער איי- דעליטישע שולפֿאַנד, אויס וועלכעס מאן אין סע- מינאָר עררובטען זאָללטע, צור בעראַמטונג עס וואָרדע נון דאָריבער פֿעהאָנדעלעס, אָב מאן דען בעשלוס דער ביטמערנדיגס-קאָמפּיטאָן וועלכען וויר אין פֿאַריגעס בלאטעס מיטטהילפֿען) אונגעהען זאלל איבער ניכט.

דיא פֿראַגע וואָרדע איינפֿעטעלעס: זאָלל מאן דעם מיניסטער יעדען ווייטערען שריט צו עררובטונג איינעם סעמינאָרס פֿער ב י ע ט ע ז אָדער איהם בלאס דאָרום ע ר ז ו ב ע ז?

דער כולוס-מיניסטער סרעפֿאַרס ערקלערטע, דאס ער יעדענפֿאללס אין דער סעמינאָר-אונגעלע- נעדיגס ניכטס אונטערנעמען ווערדען ביז ער ניכט דעם רייכסטאָנע איינען אויספֿיהרליכען בעריכט איבער דינען אונגעלענעדיגס פֿאַרלענען ווירד. אין צווייא אָדער האַכסטענס אין דרייא וואָכען ווירד ער דיעזען בעריכט דעם רייכסטאָנע פֿאַרלענען אונד דער רייכסטאָנע ווירד דאָרען נאָך אין דען הייעריגען זימאנען אבער דיעזע אונגעלענעדיגס ענטשיידען קאָננען. מאן מאַנע דאָרעך נאָך דיעזע קורצע צייט אַבואַיאַטען.

דער דעפֿיטירטע שטענדי פֿערלאַנגט אבער אויסדרוקליך, דאס מאן דעם מיניסטער ביז צור איי- רייכונג זיינעם בעריכטעס יעדען ווייטערען שריטס אין דיעזער סעמינאָר-אונגעלענעדיגס פֿער ב י ע ט ע ז אָדער איהם בלאס דאָרום ע ר ז ו ב ע ז קאָנגי ע ר ז ו ב ע ז אָדער דעם מיניסטער גע- נענאָבער האָנן ער בע ע ה ל ע ערשהילפֿען, גע- נען איין ערוועכען דעם מיניסטערס ווירד דיא לינקע

פּאָליטישע איבערזיכט.

איז דעם אינאָרישען רייכסטאָנע.

פֿאַר יעדער וויכטיגען רייכסטאָנע - זימאנע, פֿאַלענען זיך דיא רעכטען דעפֿיטירטען אין איהרעס אייגענען בעראַמטונגס-זאאלע צו פֿערוואַממען אום איהר פֿעהראַלטען בייא דער נעכסטען אפֿגעניל- כען רייכסטאָנע-זימאנע געטצווישטעללען - אונד וואס זיא היער בעשולפֿען ווירד איך נאכעהר אין דער אפֿגענימליכען זימאנע פֿאַלזאַנגען. איך דיעס- מאל האטען אונזער פֿיאנצ- אונד כולוס-מיניס- טער אים רייכסטאָנע צווייא וויכטיגע פֿראַגען צו בע- אנטואַרטען: ערשטליך דיא באַנק-פֿראַגע אונד דיא סעמינאָר-פֿראַגע.

אין דער באַנק-פֿראַגע וואָרדע געטליך אין פֿיאנצ-מיניסטער ניצן פֿאַלענדע אפֿפֿאַרענען גערוב- טעס: (1) אָב דער מיניסטער ווירקואַמע מיטטעל גענען דיא אים נאנצען לאנדע העררשענדע געלד- נאטא אונד גענען דיא איבערשרייבענע וואכערייא- אנווענדען ווילל? (2) אָב ער ענדלדיך דאָן, טעוואס ווענען עררובטונג איינער ועלכטשטענדיגע אונגא- רישען באַנק צו אונטערנעהמען געוואַנגען איזט?

אין דער סעמינאָר-פֿראַגע האט דער דעפֿיטיר- טע אנטאן זייט נאָך אס 14 פֿעבער איינע אנפֿאַ- נען אן דען כולוס-מיניסטער גערובטע, וועלכע וויר בערייטט אין נומ 14 פֿאַללישטענדיג מיטטע- טהילט האבען.

אונטערטאג אבער פֿערוואַממעלען זיך דא- הער דיא רעכטען דעפֿיטירטען מיט דען מיניסטער אין איהרעס פֿרוואַיט-בעראַמטונגס-זאאלע אום פֿיר- הער דיא אנטואַרטען דער מיניסטער אנטואַרטען אונד איך איהרע איהרע מינונגען הייעריבער אונזער- בען, אָב מיט דיעזען אנטואַרטען צופֿירענען זינד אָדער ניכט.

פֿיאנצמיניסטער נ י צ י זאמטע אין דיעזער בעראַמטונג פֿאַלענעדיגס:

אונגאַרן לעבט נור פֿאַס אַמעריביע אונד וועגן דיא פֿירבטען אייך דען פֿעלדערען און פֿאַר יאהרע ניכט געהאָרען, קאסטען איך דיא געלד-נאטא, דא מאן ניכטס צום פֿעהררשען האט, אונד זיא געלד- נאטא איזט, און דערזעש נאטורליך דאס וואָרדען אויף איינע שיקלעלע ווייזע, דא האט געלד פֿעהר- טהיערשט ווירד: - דאצו זינד נאָך איך דער קראַך אונד דיא קרויס געקאסטען, וועלכע דיא לאַנגע נאָך פֿעהררשטעטען. עס איזט קיין אונטערנעהמען, אַזאז קיין קויפֿען דיא ארכיבישע האבען ניכט צו שרען, אונד דיא נאנצע פֿאַלסוויטהשאַפט האט שטאַרק געליטטען.

אבער דעראַרטיגע פֿאַלליזע און אויך שאַן אין דען רייכסטען לענדערן פֿאַריעקאממען אונד יעדער פֿיאנצ-מיניסטער מיט געטומענען, דאס מאן גענען זאכטע אַבועל קיינע דיעזערינגס-הילפע אנווענדען האָנן. דיא וואַכערע קאָנן מאן ניכט פֿערבייטען, דען דאן ווירד ערשט דעם שווער געלד אייפֿצו- טרייבען, אונד פֿיר נאָטט לאַסט זיך אויך ניכט בע- פֿעהלען, דאס ער אין נומעס וועלטע-יאהר-ענען זאָלל. מאן האט נור צו דאס ערשטע אונד דאס בע- טען געקאָרט ניכט בלאַס אים מיניסטער. עס לאַסט זיך וואָהל ניכט ליינען, דאס אין פֿיאנצ-מיניסטער מאַכעס צור לינדערונג דער געלד-נאטא אנווענדען קאָננען, וועגן דאס לאַנד

נאכטראג

אללע הייטיגן מאָניטן-בלעטער שאַסן אין דאָס מאָניט דעם קרייזעס געגען דיאָ אַרטהאָראָסן אונד וואָללען מיט אַהרען לייט-אַרטהאָראָסן איינע פּרעסאָן אויף דען רייכסטאָן אויסאָבען, דאָס ער דען פּעלען ביטטענדיקן דער אַרטהאָראָסן קיין געהאַר שטעקען וואָלל.

פּעסטער ללאַד" שרייט, דאָס צו דיעזעס שולפּאָדע מיסטענס נור דיאָ פּאַרטר-טעס-געמיני-דען בייגעשטייט האַבען אונד אָ וויאָ אין וועגן אין סעמינאַר פּאַן דער רעגירונג בעוויליגט וואָרדען אָ וואָלל עס אויך היער בעוויליגט ווערדען. נור דיאָ פּאַרטר-טעס-פּאַרטיאַ פּעריטעט דיאָ ביל-דינג אונד דיאָ לעבע צום פּאַרעלאַנד, ניכט דיאָ אַרטהאָראָסן!

אויך דאָס פּעסטער שורנאַל" קאַמט היינט מיט איינע לייטאַרטיקע געגען דיאָ אַרטהאָראָס-טען, וועלכע זיינע מיניען נען דיאָ דעפּוּאַרטען פּאַרטיקולערנדי אַבערלייפּען, אום אים רייכסטאָנע פּיר דיאָ צו שטימען, אויך דיעזעס בלאַטט בערוּטט נור דאָרויף, דאָס קיינע צווערלוויאָ וועדען עקספּוּטיר-דען אונד דאָס דיאָ לעבע צום פּאַרטיקולערנדי אַבערלייפּען, אום אים איינע פּעסטער אונדאַרנס לעגען.

וויאָ מאָן גלויבט, ווערד מיטעסער טרעפּאַרט שאָ אין דער הייטיגען (2) רייכסטאָנע-וועגן דיאָ אַפּאַרעט דעם העררן אַפּאַן זיישי הונדטליך דעם סעמינאַרס (וועדע נר 14) בעאַנטיאָרען, אום די-דען זער אַנטוואָר ווערד דיאָ שטעללונג דער רעגירונג אין דיעזער אַנטלעגענדיקע ענדטליך ווען - אונד דאָרויף, וויאָ דער רייכסטאָן דיעזע אַנטוואָר דעם מיטעסער אַרטיקלען ווערד, קאַן דיאָ נאַנע אַנע-לעגענדיקע צור נעמישונגן קאַמען - מאָן אום אויף דען אויסגאַנג זיינעדיק.

דיעס איז דאָס לעבט צוועשטיקע בלאַטט פּיר דיאָיינען, דערען פּרענומער-אַ-צאַנס-טערמין אַס-1 טען מ'אָי אַבלויפּען ווערד, אָהנע דענעלבען ערנייערע צו האַבען.

נעשעפּטבעריכט.

פּעסטער פּריווע.

1111 פּען דען דאָס פּאַרטיקולער-פּריווע-קאָרפּוּס ווערד דיאָ הייטיגען פּריווע אום 5 קר, נעפּאַללען, - סעריפּוּ-וואַהר 8,40 - 8,50 נולדען.

קאָרפּוּס פּען מאַני-1,89 - 1,91 נולדען.

האַפּער סעריפּוּ-וואַהר 2,75 - 2,78 נולדען.

ווענער פּריווע.

פּריווע אום 62 קר.

רייב אָל 18% נולד - ליינאַל 22% נולד.

פּעסאַרלע אום 12% נולד.

ווענער שלאַכט פּיעהמאַרקס דער אַיט-פּריווע אויף דעם שלאַכט פּיעהמאַרקס אַס 27-27 קר, מ'עפּטונג 1712 אונטערשט, 1862 נאַלעזשע אונד 986 דרישע, צוזאַמען 8359 שטיק אַפּען, נעקויט וואָרדען פּאַן ווענער פּריווען 1838, פּאַן לאַנד פּריווען 1480 אונד אונטערשט געגען אויסלע לאַנד 48 שטיק, דער נעכטסט לאַנד-אַבטרייב 1689 שטיק, פּאַר ווען פּערילעכען 1836 שטיק, דאָס זעענענדיקע-וועגן וויכט שטעללעך ווען דער שטיק פּאַן 400 ביז 776 סאַנד, דער אַנקויפּטירטער שטיק פּאַן 140% - 285 נולדען אונד פּען צענטנער פּאַן 25 - 32 נולד, 50 קר.

אַנצייגע.

וויכטיג פּיר

סאַדאַ-וואַסער-פּאַבריקאַנטען.

צור בעאַכטונג.

ווער עפּטעלען פּיר נאַס-ווער אונד הוואַללענדיק דיאָ אין אונטערן ביווער איינע נור פּאַן אום ערציינען

סאַדאַ-וואַסער-אַפּפּאַרטע.

וועלכע וואָס זיינע אונד דער-דאַפּע אַרטיקלען בערייטעט אללע

F. Horn, Pest, Kerepesker-Bazar, Kungl. Hof-Handels-Apparatfabrik.

בעשטעלונגען אום דער פּראָווינץ ווערדען מיט נאַכנאַמע פּינטליך עפּעקוואַרט, געבן אָ ווערדען אללע דעפּאַרטען אַיטס בעסטע אונד ביליגסטע בעיאָרנט.

אויכער 200 נולדען נעפּאַלדעט, זיינע פּריווע אַבער שרענגען געגען דיאָ פּאַרטיקולער דער מאַכען איינע אונטערשט-פּאַרענס אָן וועלכער צווייט וואַרען דיעזעס אונד געלדלך פּרילאָרען וואָרדען פּאַרטיקולערנדי קאַם מאָן נון אַס שטאַטסוועג, אום דיאָ נעפּאַרטיקולער מאַכען אַבערהאַלען, דיאָ פּריווע וואָללעך מיט איינעם פּעסטער דיאָ שטייער-אַיני-טרייבע ערשטענדיקן דעם מאָן וועדען שרע ווערד דאָס פּעסטער הוינט, פּיער! רייבער אונד מאָן דער" אונד אַלס איינ גראַסער פּאַרטיקולער אַפּפּאַרטע דער נאַסע נעמישטאנד, שרע דער מאָן, מאָן וואָלל דאָס סטאַר איינברעכען אונד דיאָ שטייער-אַיני-טרייבע מיט געוואלט צום אַבזונד צווינגען - עס ווערע באלד אויך היער דיאָ נעפּעסטער רעוואַל-צאַן אויסגעבראַכען, וועגן ניכט דער הווערער דאָס סטאַר אַבזונדענדיקע העכטע - זעטעס ווערדען ערסט דער שטייער אַפּפּאַרטע פּריווע נאָך דער שטרע-נע דעם נעמענעם בעשטאַפּט ווערדען.

איינע אַיבער שוועס טונג אין בבל) געסטערן אַבונד וואָרדע אַיטס באַנאַד (הייטיגע האַטעס פּאַן בבל) פּאַלענדיקט מע-לעגאַרטיק: דער פּלוס טיינירס (הדל) איז אַרטיקולערנדי, וואָרדען דיאָ נאַנע שטאַט-אַי-טער אַבזונדען אַיטס גלייכצייטיג קאַם אין שטור-ווען מיט דעם געגען אונד בליטש, וואָרדען גע-אונד הייזער אַבזונדענדיקע אונד פּעלע מענשען גע-מאַכטע וואָרדען.

פּריווע צייטען) אַנשטאַט דעם לענגסט טרעפּאַרטען דענגעס האַבען ווער איינע שרעליכע לעלע בעראַכטען, אָ דאָס מאָ פּאַר אייניג פּאַרט פּריווע, דאָס פּעלע אַיטס נאָך פּאַרט אונד טרעפּאַרטען! דיאָ פּאַן דער פּאַרטיקולער איינברעכען בערייכע הונדטליך דעם אַבזונדען לויטע ווער טרעפּאַרטען, וויאָ נעמישען הייערע טע-לעגאַרטיק וואָרדען, וואָר אין נאַרס טייניג-מילדעש, דאַמבאַוואַ, נייאָהל אַנאַרס, טרעפּטיקע דעמאַנ-טאַרט אונד אַנטוואַר פּאַרט אונד טענע, אויך דער איינע ווען נעמישען איינע טענע-פּאַרטיקולער אונד ווייניג דער פּאַרט נעשטעט דאָס, לאַסט ווען נאָר ניכט פּאַרטיקולער, אין בעמאַרס דאָס עס נאָר אַס 28 אַפּפּאַרטען נאַנענאַט אָן שטאַר געענדיקט, דאָס דער טענע נאָר טאַנע דאָרויף דיאָ ערדע בערענדיקט, - אים פּאַרטיקולער קאַמיטאַט (פּאַרטיקולער) האַט דער פּאַרט איינע אַנטוואַר-ווען שטאַרט אַנטוואַר טענע, פּיר דיאָ ווייניג וואָר עס נאָך אין גלויב, דאָס ניכט פּעלע הענגען וואָר אונד דיאָ בליטשען נאָך ניכט הייערע אַפּפּאַרטע וואָרען דיאָ וואַנט אַללע אַבזונדענדיקע ווערען אויך אין דער נאָכט פּאַן נעמישען אויך הייטע וואָר אין בערענדיקער פּאַרטען דעם שטאַרט אַבזונדענדיקע.

פּריווע-טאַבעלע		קאָרפּוּס-טאַבעלע		פּריווע-טאַבעלע	
פּריווע	קאָרפּוּס	פּריווע	קאָרפּוּס	פּריווע	קאָרפּוּס
750	750	750	750	750	750
755	755	755	755	755	755
760	760	760	760	760	760
765	765	765	765	765	765
770	770	770	770	770	770
775	775	775	775	775	775
780	780	780	780	780	780
785	785	785	785	785	785
790	790	790	790	790	790
795	795	795	795	795	795
800	800	800	800	800	800
805	805	805	805	805	805
810	810	810	810	810	810
815	815	815	815	815	815
820	820	820	820	820	820
825	825	825	825	825	825
830	830	830	830	830	830
835	835	835	835	835	835
840	840	840	840	840	840
845	845	845	845	845	845
850	850	850	850	850	850
855	855	855	855	855	855
860	860	860	860	860	860
865	865	865	865	865	865
870	870	870	870	870	870
875	875	875	875	875	875
880	880	880	880	880	880
885	885	885	885	885	885
890	890	890	890	890	890
895	895	895	895	895	895
900	900	900	900	900	900
905	905	905	905	905	905
910	910	910	910	910	910
915	915	915	915	915	915
920	920	920	920	920	920
925	925	925	925	925	925
930	930	930	930	930	930
935	935	935	935	935	935
940	940	940	940	940	940
945	945	945	945	945	945
950	950	950	950	950	950
955	955	955	955	955	955
960	960	960	960	960	960
965	965	965	965	965	965

רייכסמאנע קאנטראלירט ווערדען מוס. ביא איינ-
רייכונג הייעזע בעריכטעס ווירד דאן דער רייכס-
מאג אז אירע אז עמישטערען. אבער ווען מאן שאן
פארטאויס דעם מיניסטער דיען וויטערען שריטט
פארבעטערן ווילל, אז פארשכע עס א דער רייכס-
מאג שאן. פארנעהערין אויס, דאס דא אנגע-
לענעהייט נישט דעם מיניסטער נעהארגע, זאדערין
נור דעם רייכסמאנע, וואָצו זאלל אונס דאן דער
בעריכט? און בעאמטראגע דאדער נור דען עיס-
מען פונקט אנצונעהמען אונד דען צווייטען פונקט
נענעלד צו פארנעהערען. דער מיניסטער קאנן נאך
בעלעבען אויס פרייעס וויללען ערקלערען. דאס ער
בזו צו אריינברענגן זיינעם בעריכטעס צור ערריכ-
מונג איינעם סעמינאריס נישטס מהון ווירד אבער וויר-
מאָנען איהן נישט אנווייזען אונד נישט ביטמען.
נאך דעזער ערע, וועלכע פאן דער פארטיא
מיט בייפאלל אייפגעמאכטען ווארדען האט אויך דא
נאנצע רעכטע פארטיא דען בעשלים נעפאסט. נור
דען ערסטען פונקט אנצונעהמען אונד דען צווייטען
ווענזלאססען, דא דער מיניסטער וועלכעס ערקלער-
מע דאס ער אונטערין בזו צור איינרייכונג זיינעם בע-
ריכטעס קיין סעמינארי ערריכטען ווירד.

זאמט אויך דא עמישטערונג אבער דיען אנ-
געלענעהייט ווערדען אונד אונד 2 ביי 3 וואָכען פער-
שאַכען ווארדען אונד עס איז צו בעפריכטען. דאס
דער מיניסטער אין זיינעם בעריכטעס בעווייזען ווירד
דאס דא נאנצע אנגעלענעהייט דעם רייכסמאנע נאר
ניכט אננעהן, זאדערן נור דען קאנען אונד זיינען
מיניסטער. אונד ער קולטורש מיניסטער האבען
לאהער דאס רעכט, אויס דעם שולפאנדען איין סע-
מינארי צו ערריכטען.

פרייטאג האט דא אפגעטיילטע זעצונג איין
אונגארישען רייכסמאנע שטאטגעפירער. צו אן-
פאנצע דיעזער זעצונג האט נראָא עמאניעל פּעטיש
דאס נעוון דער קלויזענבורגער אוראקעליטישען
געמיינדע אונד אנגעלענעהייט דער שווייזען דעם
אוראקעליטישען שולפאנדעס איינערייכט.

הערנף ערהאב זיך פּאנצ-מיניסטער ניצ
אויס אן אנגעלענעהייט דער נעלד-נאָא. אבער דער
באנק-פאראגע איינער ערע צו האלשען. ער פּראַך
אין דיעזער אפגעטיילטען זעצונג אין וועלכע זיינע
ווא ער אין דער פּרוואַט-בעראטהונג דער דעאָר-
פארטיא נעשפראַכען האטמען - אונד וויר וואָללען
דער לאהער ניצ ווען שטעלענען אויס זיינער אפ-
פּעטיילטען דיעזע אנפּהרען. וועלכע אין זיינער אָבען
סעמינארישען דיעזע נישט ערשאלשען דען.
ניצ זאמט: מאן קלערט איבער נעלד-נאָא,
איבער מאנגעל אן קרעדיט אונד ארבייט אונד אן-
בער דא שרעקליכע וואוינעריי - אונד דא פּראַנע
איז דא אהער, וועלכע מיטשטעל מאן האנגען אונט-
דען קאננעט?

ווען מאן איינע קראנקהייט היילען ווילל, דאן
מוס מאן אויך נאך דער אורזאכע דער קראנקהייט
פארשען אונד דיעזע אורזאכע אין אונגארן ליעט
אין דער שלעכטער ערנסט. ווען אונגארן פּעל ניצ-
שירדע צום היינטיגערען האט דאן פליעס דאפּר
דאס נעלד פאם אויסלאנדע הערין. עס איז דאן
פּעל נעלד פארהאנדען אונד עס עמישטערען ניצ
ארבייטען אונד אינטערנעהמונגען: אויס עמישטערען-
זעמגעזען פאליע אבער, ווען דא קאקערווער קיין
נעמרידע צו פּערקריפּען האט. דאן איז אויס לאנ-
אונד קיין נעלד פארהאנדען - אונד אללע ארבייטען
אונד אינטערנעהמונגען שאַקען.
העיצו איז נאך דער קראַ נעקאממען, וועל-
כער דאדורך עמישטאנד, וויל מאן עס הורך דען
שווינדעל צו ווייט נעמריכען אורזאכען זאלאנען נאך
אונגארן מיט דעם אויסלאנדע קיינע האנדעלס-פּער-
בינדונגען האט עס, קאננעט אין איינערייכער
קראַך נאך אונגארן נישט קאממען. הייטע אבער
איז אונגארן מיט דעם אויסלאנדע אונד בעאָנעריס
וועינער קראַך אין האנדעלס-פּערבינדונג אונד דער
נארן איינען ריקולאג נעמאכט.
דער האנדעל איס לאנדע האט אייפנעהאָרען
עס האט נייעמאנד לויט, עמויאָ צו אייפנעהאָרען.
דען דא וואַרען פּונדען קיינען אבזאמען, דאָהער
קיינע ארבייט. קיין נעלד אונד דער שרעקליכע
וואוינעריי!

דא לאנע אונזערע פּאָלקס-ווייטשאַפּט
איז איינע שרודינג, דאך איז דא נישט אן שרעק-
ליך, וויא מאן דער שלידערט. עס איז ווארד, דאס
איינצעלע נענענדען הארמט בעראמטען ווארדען.
דאך אבער וויר נאך קיינען גרונד צור פּערצוויי-
לונג. מאן מאַנע נור צוויי דעקלען וויא מאן אויס
פּאָרען הערבוס, ווענען דעם קאמפּונדען הייטערס
בערוואַרט, וואַר אונדערשאַפּטליכע אונד דער
רייכסמאנע צור אונטערשטימונג דער נאָטהילדענע-
דען בעוויילינג, דאך איז דער ווייטער נישט אן
שרעקליך אבערלישען, אונד דער רייכסמאנע ברודי-
מע פאן דיעזער סוממע נור 700000 גולדען הער-
צוגעבען.

וויר בעווייזען נאך קיינע מיטשטעל, אויס דעזעס
נאָטהשטאנע אויף איינמאל לעפּצען צו קאננען
איינע גוטע ערנסט קאָנאָרדען נישט בעפּהעלען.
דיעזע מיטשען וויר אבזאמטען. אין דא הענדע דער
וואוינער פּאָללען מיטשענס נור לעבזוייניגע
לייטע - אונד דיעזע זינד נאָא נישט צו בעווייזען.
עס לאסט זיך נישט ליינען, דאס דער שטאט
צור לנדערונג דער נאָטה עמויאָס מהון קאנן, דאמט
וועינעסשטענען דא לאנע נישט נאך שלעכטער ווער-
דען אבער דאָר, וואַ אונד דען ערנעוונג וועלכעס נישט
נענען געלד צור בעשרייטונג איהרע אייגענען
אויסמאכען האט. דאמט קאננען זאָלע מיטשעל
וועלכע לייך העלפען, נישט אנטווענדיגע ווערדען.
וואס נון דא באנק-פּראַנע בעטרייבס זא ער-
קלערע און נאָא אפּען, דאס הייטע דא ערריכ-
מונג איינער וועלכעסשטימערדיגען איינארישען נאצי-
אנאל-באנק אונטאגלך אויס. און נעכע וואַהל צו
דאס איינע אונגארישע באנק דען לייטען עמדה קרע-
דיט שענקען ווירד, וואָדורך מערה נעלד אין דא
האנדעלסוועלט פליעסען ווירד: אבער מאן בילדען זיך
אין נישט אין דאס איינע אונגארישע באנק מיט איי-
נעם שלאנען דאס נאנצע נאָא אבזאמטען ווערדע
אונד דאס אויך דאיינעניגע, וועלכע קיינען קרעדיט
פּערדינען, איינע קרעדיט ערהאלשען ווערדען.
ענלאנד האט דאך זיכער איינע בעסטע וועלכעס-
שטענדיגע צעמטעל-באנק. אונד דאך וויא אפּט
איז אויך דאָרם שאן איינע זאָלע נאָטה ווענען
דער שלעכטען ערנסט עמישטאנדען וועלכעס וועלכעס
דא שטארקע אונד רייכע ענלישע הענעוונג נישט
בעווייזען קאננעט.

צור ערריכטונג איינער צעמטעל-באנק מיט-
מען וויר ערנסט איינע ווערען גרונדלאגע אבער:
דען איינע ווירקליכע צעמטעל-באנק איז נור דא
יינע וועלכע יעדען אייגענבליק אין דער לאנע
איז, איהרע נאָמען פּיר עמטאל-נעלד (נאָלד אָרע
זילבער) אימזע-וועכסען. וואָדער זאללען וויר
אבער דיעזען עמטאל-אָנע הענענדהמען? פּאַר
צווייא יאָרען ווערד דאס נאך געאנגען אבער
הייטע וואַ וויר שאן אן פּעל דעם אויסלאנדע שול-
דיג זינד? - וויר מיטשען יעצט דאָהער נור דארויף
טראכטען, דאס אונס און ווערד נאָא-נאָאל-באנק
זא ווייט אלס מאַגלך מיט איהרער קרעדיט-געוועה-
רונג פּיר קרעדיט-פּעריודע לייטע הערדישעלע.
אלס נון דער הייטע ניצ זיינע דיעזע בענעדעטע,
זאמט דען הערער שרעק אן לייטע אן אן אן אן אן
בין מיט דער אנטוואַרט דעם מיניסטערס נישט צו-
פּרעדיען, ווען וויר איינע אייגענע באנק העטשען
ווערען וויר וואַהל נישט ריך, אבער דא נעלד-
נאָטה העטשען נישט זא ווייט איינרייסען קאננען. דא
הינדערניססע, וועלכע דער מיניסטער נענען ערריכ-
מונג איינער באנק אייפּהעלען, פּערישטען און
ניכט. (הער רייכער דא איינרייסען דעפּיטערען:
דאס גרובע וויר איהנען שאן, דאס ווא דאס
באנק-וועזען אונד זיינע הינדערניססע נישט פּער-
שטענען?) - וויא ווארדע דען דא באנק נישט
הינדערניססע, וועלכע מיט דיעזעס פּעריודע מיניסטער
האט דא רענעווער איינע זינדע געאנגען, וועלכע
איהר גאט פּערצייחען מאַנע, דא איהר
אבער דא אונגארישע נאצי אן ניצ פּערייזען
ווירד. עס מיטשען דאן געאלייטע הינדערניס-
סע ביא דער ערריכטונג דיעזער באנק עמיסיע-
רען, וועלכע און נענען קעננען מאַכען. יעצט
זעה און ערנסט דאס מאן אונדערס פּערייכע ווען
מאן אויף דער דעפּיטערען-באנק זאמט, אלס מאן
שפּריכט, ווען מאן אויף דער ראַס-כאמפּטענען
מיניסטער-וועסעל זאמט. אלס נאך דער ניצ
אויף דער ליינען דעפּיטערען-באנק געזעסען איז,

דא פּערלאנגטע ער זעהר דרינגענדיג דא ערריכטונג
איינער אונגארישען באנק: הייטע אבער אלס פּ-
נאנצ-מיניסטער זאמט ער און, דאס אויס-הי-
דערייסע אים ווענען שמענען!

הערנף ערוודערטען נון פּאנצ-מיניסטער ניצ
פּאָלענענע: ווען פּעלייכט מאַכען נילויטען, דאס
ווען און פּאנצ-מיניסטער ווערדע, זא ווירד שאן
דעם לאנדע געהאַפּען ווערדען, דא האבן זיך זיך
זעלכעס נור בעשראָנען און אבער נאכ נייעמאנעס
פּערזאנלאססונג, זיך פּאן מיר זאָלע ראינען האָפּע-
קענען צו מאַכען. פּעלע ליינען זאנען דא וויר היער
קיינע שטייער אונד קאננען וויל דאס לאנד
פּערזאמט אויס: עס ווערד נענען שרודינג, ווען
הייטע ווארד ווערע, אבער און ווילל דא הערען
ליינען דעפּיטערען ווארען, און הייענע הייען זא
צו שפּריכען, דען ווען מאן שאן און הייער דעם ביר-
נער צום נישט-שטייער-צאָלען איינע איינערדע
מאכט דאן ווירד עס מיט דעם שטייער-איינערדיקען
ווארדלך שווער געהען. - דער הער דעפּיטערע
זאמט, דאס נור נען עס הייטע צו הינדערניססע נע-
נען ערריכטונג איינער וועלכעסשטימערדיגען באנק זיך
מיטשען, און ווייט ווען פּאן קיינען געהייסען היי-
דערייסען! - דער הער דעפּיטערע זאמט, און
האבע צור צייט, אלס און נאך נישט דאס גלייט
אָדער איינעמליך דאס אונטליך אבער אן
היינען אָרע צו זאמנען, נאנצ אנדערס איבער אן
באנק-פּראַנע געשפּראַכען, און ווא דארויף פּאַר-
בערייטען דאס מאן מיר דיעזען פּארווארפּ מאַכען
ווירד אונד דערהאלב האבע און מיר דען אַדראַ
אבשרייבען לאססען, זאָלען און פּאַר - יאָרען
אין דיעזען אנגעלענעהייט שטעללעט דער אן-
טראַ און וואר איינער דען דאמאלדיגען פּערזעלע-
ניססען זעהר רייכטיג: אבער הייטע זינד דא אן
מיניעס אַטראַנע אייפּגעשטעלשען גרונדע נישט
מערה פּאַרהאנדען.

ענדליך שטעללעט דער פּרעזידענט דעם
רייכסמאנע פּאָלענערע אַנפּראַנע: נישטט דאס
הייז דא אנטוואַרט דעם פּאנצ-מיניסטערס צור
קעננעןס זיכער נישט? פּאן 110 אונד דעפּיטערען
שטימטען 100 מיט יא אונד 77 מיט ניי. - דע-
פּיטערע ווארען נאר נישט ביא דיעזער זעצונג.

אין דער פּאָרענעסטרען אפּגעטיילטען זעצונג
דעם אונגארישען רייכסמאנע ווארדען נון דא נע-
זוכע אן אנגעלענעהייט דעם אוראקעליטישען שול-
פּאָנדעס צור בעראמטונג זעצונג.
דא ביטגעוויכס-קאָממיסאָן לענטע נון איה-
רען אַטראַנע פּאַר, וועלכער פּאָלענערעמאָנען
לייטע:

דא פּאָרליענענען ביטגעוויכע ווערדען, אין
קייזער און דא פּאם רייכסמאנע אס 18 מערין
1870 אונד אס 30 מערין 1871 נעפאסטען בעשלים-
סע דעם קולטוס אונד אינטערריכט-מיניסטער אי-
בער גענעבען מיט דעם וואוינער, ער מאַנע איינען-אויס-
פּערזעלען בעריכט, דיעזע ווען אנגעלענעהייט
דעם רייכסמאנע פּאָלענען. ביז דאָהין אבער אל-
לעס ווייטערע פּערפּאָרען אין דיעזער זאכע איינ-
שטעללען.

הערנף זאמט מיניסטער פּער פּאָר מ:
דא און עס פּיר נאָטהווענדיג האלשען, דאס דער
רייכסמאנע איבער דען אוראקעליטישען שולפּאָנע
אונד איבער דא דאמט אין פּערבינדונג שטעהנע
דע אנגעלענעהייט פּעם ראַכניען סעמינאריס-אָרע-
קלערונג ערהאטען, געהט און דען אַטראַנע דער
ביטגעוויכס-קאָממיסאָן אן אונד ביטשט אויך דאס
נעמרידעס הייז דיעזען אַטראַנע אונגעווענען. אבער
נור דעראַרט, אונד דער ערנסט פונקט דעם אַטראַ-
נעס בעליבען זאלל, נעמליך דער, און וועלכעס און
אייפּגעפּאָדערט ווערדע, דען בעריכט איינערדיקען,
אונד און פּערייכערע דאס נענענען הייז, דאס דאס
אין דער קיר צעמטען צו צייט דען
אייפּהעלדיקען בעריכט איינרייכען ווערדע, אבער
דען צווייטען פונקט אין דיעזעס אַטראַנע, און וועל-
כעס דער וואוינע איינערדיקע ווירד, ביז דאָהין
אללעס ווייטערע פּערפּאָרען אין דיעזער זאכע איי-
נעשטעללען, ביטשט און ווענזלאססען, דא און
פּרייאַ בין צו ערקלערען, דאס בזו צור איינרייכונג
מיניעס בעריכטעס היינעמליך דעם ראַכניען-אָרע-